

ASUTAMISVABADUS JA TEENUSTE OSUTAMISE VABADUS

Asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus tagavad ettevõtjate ja spetsialistide vaba liikumise ELis. Suured ootused on seotud teenuste direktiiviga, sest see on siseturu lõplikuks väljakujundamiseks otsustava tähtsusega. Hiljutised uuringud näitavad, et parlamendi poolt teenuste vaba liikumise, sealhulgas kutsekvalifikatsioonide ja jaekaubandusega seotud valdkonnas vastu võetud õigusaktide poolt tekitatava kasu väärtus ulatub aastas 236 miljardi euroni. Pärast 2019. aastat suureneb selline kasu 284 miljardi euroni aastas.

ÕIGUSLIK ALUS

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 26 (siseturg), 49–55 (asutamine) ja 56–62 (teenused).

EESMÄRGID

Ühes liikmesriigis seaduslikult tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjad ja spetsialistid või juriidilised isikud ELi toimimise lepingu artikli 54 tähenduses võivad: i) tegeleda püsiva ja kestva majandustegevusega teises liikmesriigis (asutamisvabadus, ELi toimimise lepingu artikkel 49); või ii) pakkuda ja osutada oma teenuseid ajutiselt teistes liikmesriikides, jäädes ise oma päritoluriiki (teenuste osutamise vabadus: ELi toimimise lepingu artikkel 56). See tähendab kodakondsuse alusel diskrimineerimise kaotamist ja juhul, kui neid vabadusi soovitakse tõhusalt kasutada, selliste meetmete vastuvõtmist, mis lihtsustavad nende realiseerimist, kaasa arvatud siseriiklike juurdepääsueeskirjade ühtlustamine või vastastikune tunnustamine ([2.1.6](#)).

SAAVUTUSED

A. Liberaliseerimine aluslepingus

1. Põhivabadused

Asutamisõigus on õigus alustada ja jätkata tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana ning asutada ja juhtida ettevõtteid püsiva ja kestva majandustegevuse eesmärgil samadel tingimustel, mida oma kodanike jaoks sätestab selle liikmesriigi õigus, kus niisugune asutamine toimub.

Teenuste osutamise vabadus kehtib kõigi tavaliselt tasu eest osutatavate teenuste suhtes niivõrd, kui need ei ole õiguslikult reguleeritud kaupade, kapitali ja isikute vaba liikumist käsitlevate sätetega. Teenust osutav isik võib teenuse osutamise eesmärgil

ajutiselt jätkata oma tegevust liikmesriigis, kus seda teenust osutatakse, samadel tingimustel, mille see liikmesriik on seadnud oma kodanikele.

2. Erandid

ELi toimimise lepingu kohaselt ei hõlma asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus avaliku võimu teostamisega seotud tegevust (ELi toimimise lepingu artikkel 51). Selline välistamine on aga piiritletud kitsendava tõlgendusega: välistada võib ainult avaliku võimu teostamisega seotud spetsiifilist tegevust ja ülesandeid. Lisaks võib kutseala tervikuna välistada ainult juhul, kui kogu selle tegevusega teostatakse avalikku võimu või kui tegevuse avaliku võimu teostamisega seotud osa ei ole ülejäänud tegevusest eraldatav. Erandid võimaldavad liikmesriikidel välistada sõjavarustuse tootmise või sellega kauplemise (ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkt b) ning säilitada eeskirjad mittekodanikele avaliku korra, avaliku julgeoleku ja rahvatervise valdkonnas (artikli 52 lõige 1).

B. Teenuste direktiiv ja siseturu väljakujundamine

Teenuste direktiiviga ([direktiiv 2006/123/EÜ](#) teenuste kohta siseturul), tugevdatakse teenuste osutamise vabadust ELi piires. Selle rakendamise tähtaeg oli 28. detsember 2009. Direktiiv etendab olulist rolli siseturu väljakujundamisel, sest sellest võib olla suur kasu tarbijatele ja VKEdele. Eesmärk on luua ELi piires avatud ühtne teenusteturg ja tagada samas tarbijatele osutatavate teenuste kvaliteet. Teenuste direktiivi täielik rakendamine võib suurendada äriteenuste osutamist 45% ja välismaiseid otseinvesteeringuid 25%, mis tooks kaasa SKP 0,5–1,5% kasvu^[1]. Nimetatud direktiiv aitab kaasa administratiivsele ja regulatiivsele lihtsustamisele ja ajakohastamisele. See saavutatakse lisaks kehtivate õigusaktide läbivaatamisele ning vajalike õigusaktide vastuvõtmisele ja muutmisele ka pikaajaliste projektide abil (ühtsete kontaktpunktide loomine ja halduskoostöö tagamine). Direktiivi rakendamine on mitmes liikmesriigis esialgse tähtajaga võrreldes märgatavalt viibinud. Edukaks rakendamiseks on vaja poliitilist otsustavust ja ulatuslikku toetust nii Euroopa, liikmesriikide, piirkondade kui ka kohalikul tasandil.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Euroopa Parlament on kaasa aidanud füüsilisest isikust ettevõtjate tegevuse liberaliseerimisele. Ta on taganud nende tegevuste range piiritlemise, mida võidakse lubada ainult kodanikele (nt avaliku võimu teostamisega seotud alad). Samuti väärrib mainimist Euroopa Parlamendi hagi Euroopa Kohtule seoses nõukogu tegevusetusega transpordipoliitika valdkonnas. Selles 1983. aasta jaanuaris algatatud kohtuasjas järeltas kohus ([22. mai 1985. aasta otsus kohtuasjas nr 13/83](#)), et nõukogu pole suutnud tagada rahvusvaheliste transporditeenuste vaba osutamist ega kehtestada tingimusi, mis võimaldaksid mitteresidendist veoettevõtjatel liikmesriigis transporditeenuseid osutada. Tegemist oli aluslepingu rikkumisega. Sellest tulenevalt oli nõukogu kohustatud vajalikud õigusaktid vastu võtma. Euroopa Parlamendi roll on seoses Maastrichti lepinguga kehtestatud kaasotsustamismenetluse ja praegu selle

[1] [Komisjoni teatis „Euroopa 2020“](#)

asemel kasutatava seadusandliku tavamenetluse kohaldamisega laienenud enamikule asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse valdkondadele.

Euroopa Parlamendi osa oli oluline ka teenuste direktiivi vastuvõtmisel ja parlament jälgib tähelepanelikult selle rakendamist. Samuti avaldab ta liikmesriikidele survet, et nad täidaksid neile direktiiviga pandud kohustusi ja tagaksid selle nõuetekohase rakendamise. Euroopa Parlament võttis 15. veebruaril 2011 vastu [resolutsiooni teenuste direktiivi rakendamise kohta](#)^[2] ja 25. oktoobril 2011 [resolutsiooni teenuste direktiiviga ette nähtud vastastikuse hindamise kohta](#)^[3]. Pärast teenuste direktiivi rakendamist käsitleva komisjoni 8. juuni 2012. aasta teatise avaldamist koostas parlamendi siseturu- ja tarbijakaitse komisjon (IMCO) raporti teenuste siseturu olukorra ülevaate ja edasiste sammude kohta, mis võeti täiskogul vastu 11. septembril 2013. aastal^[4].

Samuti võttis Euroopa Parlament 7. veebruaril 2013. aastal vastu resolutsiooni soovitusetega komisjonile ühtse turu juhtimise kohta^[5], milles rõhutatakse teenustesektori tähtsust peamise majanduskasvu valdkonnana, teenuste osutamise vabaduse põhjanevat iseloomu ning teenuste direktiivi täieliku rakendamise kasulikkust.

Parlament on esmajärjekorras töötanud telekommunikatsiooniteenuseid käsitlevate seadusandlike ettepanekute kallal, näiteks määrus e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ([määrus \(EL\) nr 910/2014](#)) ja määrus, millega nähakse ette sätted, mis käsitlevad Euroopa elektroonilise side ühtset turgu ja ühendatud Euroopani jõudmiseks vajalikke meetmeid. Komisjoni ettepaneku (COM(2013)0627) tulemusel võeti vastu 25. novembri 2015. aasta [määrus \(EL\) nr 2015/2120](#), millega nähakse ette avatud internetiühendust käsitlevad meetmed ning millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul. Selle tulemusel võeti samuti vastu 13. juuni 2012. aasta [määrus \(EL\) nr 531/2012](#), mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidu piires. Finantsteenuseid on parlament käsitlenud põhilistele pangateenustele juurdepääsu^[6], tarbijakrediidi ja hüpoteeklaenu valdkonnas ([direktiiv 2014/17/EL](#)), samuti seoses pakettreiside ja toetatud reisikorraldusteenustega^[7]. [Hüpoteeklaenu direktiiv \(2014/17/EL\)](#) suurendab tarbijakaitset, tugevdades minimaalseid regulatiivseid nõudeid, mida liikmesriigid peavad täitma, et kaitsta elamukinnisvaraga seotud krediidilepinguid sõlminud inimesi. Peale selle on [paremini reguleeritud ja läbipaistvate finantsturgude direktiivi \(2014/65/EL\)](#) eesmärk tagada ELi-üleste finantsturgude reguleerimine ja läbipaistvus. Parlament osales ka uuenduslike teenustega seotud õigusloomes, näiteks sõidukisisene automaatsete hädaabikõnede eCall-süsteem^[8], ning kontrollis [universaalteenuse direktiivi](#) ja hädaabinumbri 112^[9] rakendamist. 28. aprillil 2015. aastal hääletas

[2] [Direktiiv 2006/123/EÜ](#)

[3] [ELT C 131E, 8.5.2013, lk 46](#)

[4] [ELT C 93, 23.12.2016, lk 84](#)

[5] [ELT C 24, 22.1.2016, lk 75](#)

[6] [ELT C 349E, 29.11.2013, lk 74](#)

[7] [ELT C 378, 9.11.2017, lk 610](#)

[8] [ELT C 285, 29.8.2017, lk 568](#)

[9] [ELT C 33E, 5.2.2013, lk 1](#)

Euroopa Parlament selle poolt, et muuta eCall-süsteem kõigi pärast 2018. aasta aprilli toodetavate autode puhul kohustuslikuks.

Hiljutised uuringud näitavad, et parlamendi poolt teenuste vaba liikumise, sealhulgas kutsekvalifikatsioonide ja jaekaubandusega seotud valdkonnas vastu võetud õigusaktide poolt tekitatava kasu väärtus ulatub aastas 236 miljardi euroni. Saadav kasu suureneb pärast 2019. aastat 284 miljardi euroni aastas teenuste direktiiviga hõlmatud valdkonnas, 80 miljardi euroni aastas kutseteenuste valdkonnas ja 20 miljardi euroni aastas avalike hangetega seotud teenuste valdkonnas^[10].

Üksikasjalikumad teavet leiate Euroopa Parlamendi siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni jaoks koostatud uuringust „[EU Mapping: Overview of IMCO related legislation](#)“.

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff / Andreea Dobrita
04/2019

[10]Uuring „Contribution to Growth: The Single Market for Services. Delivering economic benefits for citizens and businesses“ (2019), mille siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni tellimusel koostas poliitikaosakond A.

